

FLUCTUAȚII DE VALOARE VAMALĂ LA OFICIUL TRICESIMAL CLUJEAN ÎN PRIMA JUMĂTATE A SEC. XVII

Astăzi nu mai constituie o curiozitate cercetările privitoare la istoria prețurilor pe piața europeană în sec. XVI—XVII. Istoriografia contemporană studiază sistematic, multilateral mai ales fenomenul cunoscut sub numele de „revoluția prețurilor”, căutînd să-i pătrundă cauzele și acordînd atenție diverselor sale aspecte. Pe baza lucrărilor clasice apărute (unele din ele chiar cu multe decenii în urmă) în acest domeniu — lucrări asupra cărora nu mai insistăm aici —, specialiștii au trecut la analiza fenomenelor regionale, atît în Europa apuseană¹, cît și în Europa centrală, îndeosebi prin investigațiile unor istorici polonezi² și maghiari³. Ca urmare, au putut fi stabilite trăsăturile caracteristice ale „revoluției prețurilor” în aria geografică cuprinsă de cercetările acestor din urmă specialiști, s-a efectuat o periodizare valabilă a evoluției fenomenului, au fost pătrunse atît cauzele sale generale, cît și cele specifice Europei centrale. Profesorul Stanislaw Hoszowski de la universitatea din Cracovia arată că cea dintîi dintre cauzele fenomenului pe plan european, definită de cercetători ca fiind aflulul metalelor prețioase venite din America, trebuie privită diferențiat în ceea ce privește Europa centrală. Astfel, creșterea prețurilor în Austria și Cehia se poate datora acumulării de metal prețios scos chiar din minele acestor țări, pe cînd în Polonia — lipsită de exploatare proprie de metal prețios — ea se datorește concursului a doi factori: creșterea cantității de cereale exportate și scăderea valorii metalelor prețioase din cauza importului masiv din America⁴. Același autor indică, drept alte cauze ale fenomenului în discuție, creșterea populației în cursul secolului al XVI-lea, intensitatea dezvoltării economice, dezvoltarea forțelor de producție și progresul tehnic.

Desigur că toate aceste considerente sînt de o mare însemnătate și merită toată atenția, mai ales că se bazează pe numeroase fapte și date documentare.

---

¹ O bibliografie amănunțită referitoare la problemele regionale vezi în Frédéric Mauro, *Le XVIe siècle européen. Aspects économiques*, Paris, 1966, p. 28—78.

² În special lucrări ale lui St. Hoszowski, mai recent *L'Europe Centrale devant la révolution des prix. XVIe et XVIIe siècles*, în *Annales ESC*, 1961, nr. 3, p. 441—456.

³ Wittman Tibor, *Az árforradalom és a világpiaaci kapcsolatok kezdeti mozzanatai (1566—1618)*, Budapest, 1957 (Értekezések a történettudomány köréből, 4.); N. Kiss István, *Az ár- és bértörténet kérdése Magyarországon 1550—1650 között*, în *Történelmi Szemle*, an. VI, 1963, nr. 2, p. 145—164.

⁴ St. Hoszowski, *op. cit.*, p. 450.

Dat fiind însă că în țara noastră fenomenul „revoluției prețurilor” nu a fost studiat în mod special, cu excepția Clujului în veacul al XVI-lea⁵, este nevoie de a se efectua o analiză amănunțită a prețurilor și la noi, în intervalul de cca un secol pe care îl cuprinde „revoluția prețurilor”, pentru ca să putem încadra și acest teritoriu în fenomenul european. Firește, aceasta este o muncă de amploare deosebită și cu numeroase aspecte, vizînd studiul evoluției prețurilor pe piață, al salariilor și veniturilor de altă natură, al schimbărilor valorii monedelor, al diverselor probleme privind relațiile de schimb între Transilvania, Țara Românească și Moldova, precum și comerțul cu restul Europei etc. În studierea unor astfel de probleme, de mare ajutor ne sînt cercetările pe plan local, utilizarea bogatului material existent în arhivele din țara noastră. Studiarea tricesimei din Cluj reprezintă o atare încercare.

Din multitudinea de aspecte istorico-economice pe care le dezvăluie registrele de tricesimă, ne propunem ca, pornind de la strîngerea integrală a însemnărilor cuprinse în registre, grupînd pe categorii de produse datele culese, să stabilim fluctuația valorii vamale la Cluj în prima jumătate a secolului al XVII-lea, dat fiind că valoarea vămii reflectă în ultimă instanță — desigur, cu un coeficient de aproximație — prețul produsului, deci și fluctuația ei este o oglindă a fluctuației prețurilor produselor ce au trecut prin piața Clujului în această perioadă, fie în direcția sud-estului Europei, fie spre centrul ei sau și mai departe spre vest.

Înainte de a trece la examinarea concretă a acestor date, se impun cîteva observații de ordin general și special.

În rîndul observațiilor de ordin general, trebuie menționat caracterul aproximativ, cel puțin deocamdată, al concluziilor posibile. Acest caracter aproximativ se datorește mai multor factori. Mai întîi: este adevărat că tricesima — care trebuia să fie o cotă fixă din prețul mărfii vămuite, sau, eventual, cifre medii ale valorii ei — dă puțința de a calcula prețul pe piață; dar cu o exactitate doar relativă, intrucît deocamdată nu sîntem în posesia a o serie de date arhivale ce vor putea întregi imaginea circulației de mărfuri. Asemenea date se referă atît la prezența mărfurilor și a negustorilor transilvăneni pe piețe străine (deci la condițiile în care mărfurile ce ating Clujul sînt cumpărate, respectiv vindute la punctul terminus), la natura operațiunilor comerciale efectuate, cît și la însăși producerea mărfurilor respective, la procesul de producție, la toți factorii care dau, la un moment dat, un anumit preț de cost al mărfii.

În ce privește observațiile de ordin special, trebuie să remarcăm că adeseori însemnările din registrele clujene sînt prea lapidare, sau indică încasări după criterii diferite (de exemplu: unele mîrodenii se taxează după greutate, altele după unitatea de capacitate a recipientului în care se află, iarăși altele după valoarea globală a cumpărăturii), ele fiind astfel foarte greu sau uneori chiar cu neputință de adus la numitor comun. Unele inconsecvențe în denumirile date chiar unora și acelorași mărfuri complică și ele situația. De aceea, în calculele făcute, am luat în considerare numai datele sigure, pe care le-am putut verifica și unde am putut stabili fie o unitate de măsură convenabilă, fie o valoare bănească unitară pentru mărfurile respective. În tabelele de prețuri vamale nu au fost incluse însă toate mărfurile reductibile la o bază de calcul relativ sigură, ci numai acelea mai importante sau care apar mai frecvent în registre, deci la care taxa tricesimală poate fi urmărită mai precis în decursul a aproape

⁵ S. Goldenberg, *Clujul în sec. XVI. Producția și schimbul de mărfuri*, București, 1958, consacră un capitol raporturilor de prețuri existente pe piața clujeană în sec. XVI.

40 de ani, în cele 26 registre de tricesimă din Cluj, existente în prezent în patrimoniul Arhivelor Statului Cluj⁶.

■ Datele au fost grupate pe categorii de produse, stabilindu-se în cadrul fiecăreia sortimentele urmărite, împreună cu valoarea lor vamală. Nu am operat calcularea unor valori medii pe anumite perioade mai scurte, căci asemenea calcule ar duce la stabilirea numai a deosebirilor valorice mai importante și ar șterge diferențele mici, or, fiecare mică schimbare — creștere sau scădere de prețuri (respectiv tricesimă) — își poate avea explicația. De altfel, și pe plan mondial se recunoaște astăzi rostul unui atare procedeu de lucru — de a acorda importanță celor mai mici amănunte —, mai ales cînd este vorba de a se stabili raporturi de prețuri pe o piață locală⁷.

*

Cel dintîi grup de produse pe care îl examinăm este acela al unor mărfuri *agricole și alimentare*, precum și al unor *animale* (tabelul I). În cadrul acestui grup am putut stabili raporturi valorice pentru grîu, sare, ceară, rachiul și boi. Dintre aceste articole, grîul, sarea și rachiul prezintă o singură schimbare de valoare în decursul perioadei tratate, schimbare ce are loc aproape concomitent la grîu și rachiul, fiind însă de valori deosebite. În 1632 tricesima percepută pentru grîu înregistrează o creștere de 300% față de anul 1599; cu un an mai tîrziu, tricesima pentru rachiul crește și ea, dar cu 150%. Tricesima sării crește mai sensibil, cu 500%, dar mult mai devreme, în 1615. La ceară și boi creșterea taxei are loc în mai multe faze: la cea dintîi valoarea tricesimei se mărește în 1614 cu 200%, iar în 1633 cu 300% față de 1599; taxa vamală pentru boi este sporită și ea de mai multe ori: în 1622 cu 140% (de la 50 la 70 dinari), în 1623 cu 150% față de 1599, în 1630 ajunge la 1 florin, deci crește față de același an 1599 cu 200%, iar după 3 ani, în 1633, o găsim deja cu suma de 1 florin 50 dinari, ceea ce înseamnă 300% față de 1599. Așadar, vama acestor produse agricole, alimentare și a animalelor specificate crește în răstimpuri și proporții diferite, dar toate — cu excepția sării — înregistrează o creștere considerabilă în anii 1632—1633.

Oarecum alta este situația în domeniul produselor atît de constant prezente în comerț care au fost *postavurile* (tabelul II). Din 10 soiuri de postav a căror evoluție valorică vamală am urmărit-o (postavuri mai ieftine, cum sînt *Karasia* — postavul de Kersey —, *Postavul de Breslau* — *Barazlai* —, cel de Tișnov (?) — *Kisniczer*, de Jihlava — *Igler*, postavurile *Maixner* (de Meissen), *Kentula* (de Kendale), *abaua*, dar și postavuri fine, ca *Failondis*-ul, *Cimmazin*-ul, *Rassa*), tricesima a șase (*Karasia*, *Barazlai*, *Kisniczer*, *Igler*, *Kentula*⁸, *abaua*) crește considerabil în anii 1633—1635, cînd se mărește și tricesima celorlalte patru soiuri în al căror caz însă înregistrăm fluctuații și în anumiți ani anteriori⁹. Creșterea la această dată a tricesimei este, la 8 din cele 10 soiuri, de 150%, deci se remarcă o concomitență și

⁶ Arhivele Statului Cluj, fondul Arhiva Orașului Cluj, Socotelile Orașului Cluj (= SOC), 7 XIV; 9 XXXV; 12 b VII—VIII; 13 a VI, XVI, XXIII; 13 b IX; 14 a I, XXII, XXV; 15 a III; 15 b XII, XVIII; 16 XI, XXVII; 18 b IV; 19 I, VII—IX, XI; 20 I—II, V—VI.

⁷ În cursul cercetărilor de istorie a prețurilor au existat două metode principale de lucru: cea a istoriografiei franceze care tindea să urmărească, prin stabilirea unor indici de prețuri, fluctuația pe perioade mai mari, de 50 sau măcar de 25 ani, și cea, mai recentă, adoptată în primul rînd de cercetătorii austrieci în domeniul istoriei prețurilor, care caută să restrîngă cit mai mult în timp mediile datelor obținute, corelîndu-le și cu o serie de alte elemente. Vezi tratarea mai detaliată a acestor orientări și bibliografia de bază în studiul menționat al lui N. Kiss István, p. 145—151, care prezintă problema cu referire la unități geografice mai mari (provincii, țări), cu utilizarea unui material documentar amplu.

⁸ Saltul de 200% la acest postav în anul 1613 s-ar putea explica prin calitatea deosebită, nespecificată de tricesimator, a mărfii sau, poate, prin notarea greșită a cantității.

⁹ În cazul *Failondis*-ului în 1602 o creștere de 150%; în 1614 scade la valoarea veche, între 1615—1619 scade în continuare la 75%, în 1621 crește la 150% pentru ca în anul următor să scadă la 75%, iar în 1630 tricesima crește din nou la 150%. — În cazul *Maixner*-ului, între 1615—1619 taxa crește la 125%, apoi revine la vechea valoare. — Tricesima *Cimmazin*-ului fluctuează în anii 1602 (scăzînd cu o treime față de 1599), 1610 (revine la vechea valoare), 1614 (suma devine mai mică scăzînd la 33,33%), 1622 (din nou vechea valoare). — Pentru *Rassa* suma se schimbă în 1611 (50% din taxa anului 1599), 1612 (150%), 1614 (50%), 1618 (125%), 1622 (revine la 100%), 1630 (50%), 1632 (100%).

uniformitate a fenomenului semnalat. Excepție fac doar Failondis-ul și abaua, a căror tricesimă crește — tot în perioada amintită — cu peste 200, respectiv 300%.

În esență, același fenomen se observă și în cadrul celui de al treilea și al patrulea grup de produse examinat: cel al *țesăturilor și catifelei* (tabelul III) și al unor piese de *încălzi-minie* (tabelul IV). După unele fluctuații valorice (scăderi sau creșteri și apoi revenire la vechea valoare vamală), tricesima acestor mărfuri înregistrează schimbări mai mari tot în anii 1632—1633, indiferent că este vorba despre un salt mai însemnat (în 1632 tricesima percepută pentru mătasea „nitra” crește cu 450%) sau unul mai mic.

Dacă în domeniul *mirodeniilor și chimicalelor* (vopsele, coloranți etc.), ce ocupă un loc de seamă în importul și exportul clujean, am putut stabili o situație mai clară doar pentru câteva articole (tabelul V), creșterea tricesimei reieșind aici în 1633—1634, în ce privește tricesima *hîrtiei*, a unor *metale* și *produse metalice* avem din nou o imagine mai amplă (tabelul VI). După valori în general constante, urmează o creștere a taxei vamale în aceiași ani 1633—1634 ce marchează o cotitură și în cadrul celorlalte grupuri de produse.

Prin urmare, din examinarea valorii taxei vamale percepute pentru diverse grupuri de produse putem constata o schimbare valorică, și anume în toate cazurile o creștere, în cursul anilor 1632—1634. Fenomenul nu ni se pare întâmplător și credem că se datorește atît unui proces de natură economică și unor factori politici interni, cît și unora externi.

Să observăm în primul rînd că relațiile de schimb, ogindite prin perceperea vămii la oficiul de tricesimă clujean, au și în sec. XVII — ca și în secolul anterior — două aspecte concomitente: exportul și importul de mărfuri. Dacă numărul total al cazurilor în care mărfurile trecute prin tricesimă sînt aduse din afară este de 1648, numărul cazurilor de export se ridică la 1167. Exportul de produse agricole, de animale și piei de animale rămîne intens și continuu în toată perioada luată în discuție. Adeseori aceste articole erau duse de negustori care se întorceau apoi cu produse cumpărate

TABELUL I

Taxele vamale (tricesima) la unele mărfuri

Articolul	1599	1602	1610	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617	1618
Grâu (1 ciblă)*	0,05	—	—	—	—	—	—	—	0,05	—	—
Sare (100 bolovanii)**	—	0,20	0,20	—	—	—	0,20	1,00	1,00	1,00	—
Ceară (1 chintal)	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Rachiu (1 vadră)	0,10	—	0,10	0,10	0,10	—	—	—	0,10	—	—
Boi (nr.)	0,50	—	0,50	—	0,50	0,50	0,50	—	0,50	0,50	0,50

* Cifrele anului 1599 = 100%

** Cifra anului 1602 = 100%

pe pieți străine. În afară de aceasta, sînt numeroase cazuri în care se acordă scutire de taxă vamală unor negustori care exportă produse naturale și în special animale sau piei¹⁰. Reamintim și exportul unor asemenea articole

¹⁰ De pildă SOC, 19 XI, fasc. I, p. 23: în ziua de 25 septembrie 1634, Varadi Miklos este scutit de plata tricesimei pentru 116 boi grași pe care îi exportă.

de către principi, ei exercitînd un monopol în acest domeniu. Este vizibilă prin urmare tendința de a realiza un echilibru financiar între export și import. Se cunosc măsurile luate de către Gabriel Bethlen în acest sens, prin repetatele limitatii de prețuri, ca și prin reglementarea raporturilor bănești în principatul Transilvaniei. Cheltuielile impuse de participarea la războiul de 30 de ani, consecințele acestuia asupra producției agricole, prestațiile mărite, toate acestea impuneau o creștere a prețurilor interne care să țină pas cu creșterea prețurilor produselor importate. Credem că nici pe plan intern transilvănean, nici pe planul țărilor cu care clujenii erau angajați în relații comerciale, nu se poate însă afirma, în anii 1632—1634, că această creștere ar oglindi un progres tehnic¹¹ față de primele decenii ale sec. XVII. La originea fenomenului semnalat de noi în Transilvania vedem așadar două tendințe: una valabilă pentru întreaga zonă ce slujea drept piață de desfacere și totodată de cumpărare negustorilor transilvăneni, tendință ce urmează din efectele destructive ale războiului de 30 de ani asupra vieții comerciale și finanțelor (chiar cu ani întregi după participarea Transilvaniei la război)¹², și a doua, un factor ce rezidă în eforturile principilor Transilvaniei (cu deosebire ale lui Gabriel Bethlen și Gheorghe I Rákóczi) de a realiza, dacă nu o balanță comercială activă (e prea timpuriu a se vorbi despre așa ceva), măcar o relativă stabilitate a acesteia, răspunzînd prin ridicarea prețului unor produse autohtone creșterii de prețuri ale cărei consecințe nefaste se ridicau amenințătoare pentru întreaga viață economică a Transilvaniei.

FRANCISC PAP

(1599—1637) (în florini și dinari)

1619	1621	1622	1623	1630	1632	1633	1634	1635	1636	1637	Creșterea %
—	—	0,05	—	0,05	0,15	—	—	—	—	—	300 (1632)
1,00	—	1,00	—	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	500 (1615)
1,00	—	1,00	—	1,00	1,00	1,50	—	1,50	—	—	200 (1614) ; 300 (1633)
—	—	0,10	—	0,10	0,10	0,15	—	0,15	0,15	—	150 (1633)
—	—	0,70	0,75	1,00	1,00	1,50	1,50	1,50	1,50	—	140 (1622) ; 150 (1623) ; 200 (1630) 300 (1633)

¹¹ St. Hoszowski, în studiul citat, p. 452, amintește și acest factor al creșterii prețurilor în Europa centrală, în decursul întregii perioade a „revoluției prețurilor”.

¹² Printre alte efecte, invazia de monedă poloneză depreciată bătută în timpul lui Sigismund III Wasa, în cel de al treilea deceniu; vezi Fr. Pap — I. Winkler, *Monede poloneze din secolele XV—XVII în Transilvania*, în *ActaMN*, III, 1966, p. 203 și nota 45.

TABELUL II

Taxe vamale (trice

Sortimentul	1599	1602	1610	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617
Failondis*	2,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	2,00	1,50	1,50	1,50
Karasia	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Barazlai	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,10 3/4	0,12	0,12	0,12	0,12
Kisniczer	0,20	0,20	0,20	0,16	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,16
Igler	0,16	0,16	0,16	0,16	—	0,16	0,16	0,16	0,16	0,16
Maixner	0,20	—	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,25	0,25	0,25
Cimmazin	3,00	2,00	3,00	—	3,00	3,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Rassa	2,00	—	—	1,00	3,00	3,00	1,00	—	—	—
Kentula**	—	—	—	—	0,20	0,40	0,20	0,20	0,20	0,20
Aba***	—	0,05	0,05	—	—	—	0,05	0,05	0,05	0,05

* Unitatea de măsură = 1 vig. — Cifrele anului 1599 = 100%.

** Unitatea de măsură = 1 vig. — Cifra anului 1612 = 100%.

*** Unitatea de măsură = 1 vig. — Cifra anului 1602 = 100%.

la postavuri (1599—1637)

1619	1621	1622	1623	1630	1632	1633	1634	1635	1636	1637	Creșterea %
1,50	3,00	1,50	—	3,00	3,00	4,25	4,50	4,50	4,50	4,50	150 (1602); 100 (1614); 75 (1615); 150 (1621); 75 (1622); 150 (1630); 212,5 (1633); 225 (1634)
0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	150 (1633)
0,12	—	0,12	—	0,12	0,12	0,18	—	0,18	0,18	—	89,57 (1613); 100 (1614); 150 (1633)
0,16	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	80 (1611); 100 (1612); 80 (1617); 100 (1621); 150 (1633)
0,16	—	0,16	0,16	0,16	0,16	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	150 (1633)
0,25	—	0,20	—	0,20	0,20	—	—	0,30	0,30	—	125 (1615); 100 (1622); 150 (1635)
1,00	—	3,00	—	3,00	3,00	—	—	4,50	4,50	—	66,66 (1602); 100 (1610); 33,33 (1614); 100 (1622); 150 (1635)
—	—	2,00	—	1,00	2,00	—	—	3,00	3,00	—	50 (1611); 150 (1612); 50 (1614); 125 (1618); 100 (1622); 50 (1630); 100 (1632); 150 (1635)
0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	—	0,30	—	0,30	—	—	200 (1613); 100 (1614); 150 (1633)
—	—	0,05	0,05	0,05	0,05	0,16	—	—	0,16	—	320 (1633)

TABELUL III

Taxele vamale (tricesima) pentru

Sortimentul	1599	1602	1610	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617	1618
Mătase baka (1 funt)	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,05	0,06	0,06	0,10	0,10
Mătase nitra (1 funt)	0,05	0,10	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Mătase satinată (1 funt)	0,20	0,20	0,20	0,20	—	—	0,25	—	—	0,50	—
Mătase germană (1 funt)	0,15	0,25	—	—	0,15	—	0,25	—	0,24	0,20	0,20
Tafta de Venetia (1 vig)	1,00	1,00	1,00	—	1,00	1,00	1,00	—	1,00	—	1,00
Catifea de rînd (1 vig)	2,00	—	—	2,00	2,00	2,00	3,00	2,00	2,00	2,00	2,00

* Cifrele anului 1599 = 100%.

TABELUL IV

Taxele vamale (tricesima)

Sortimentul	1599	1602	1610	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617	1618
Ghete karmasin*	—	0,01	0,01	—	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	—	0,01
Ghete kordovan**	—	—	0,01	0,01	—	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Cizme piele oaie	—	0,02	—	—	—	—	—	—	—	—	—

* Unitatea de măsură = 1 pereche. — Cifrele anului 1602 = 100%.

** Unitatea de măsură = 1 pereche. — Cifra anului 1610 = 100%.

sături și catifea (1599—1637)*

1619	1621	1622	1623	1630	1632	1633	1634	1635	1636	1637	Creșterea %
0,06 ¹ / ₄	—	0,10	—	0,10	—	0,15	0,15	0,15	0,16	0,15	50 (1614); 60 (1615); 100 (1617); 62,5 (1619); 100 (1622); 150 (1633); 160 (1636); 150 (1637)
0,05	—	0,05	0,05	0,15	0,22 ¹ / ₂	0,22 ¹ / ₂	—	0,22 ¹ / ₂	0,23	—	200 (1602); 100 (1610); 300 (1630); 450 (1632); 460 (1636)
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125 (1614); 250 (1617)
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	166,66 (1602); 100 (1612); 166,66 (1614); 160 (1616); 133,33 (1617)
—	—	—	—	1,00	—	—	—	—	—	—	100 (1599)
2,00	2,00	2,00	6,00	2,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	150 (1614); 100 (1615); 300 (1623); 100 (1630); 150 (1632)

ale unor produse de încălțăminte (1602—1637)

1619	1621	1622	1623	1630	1632	1633	1634	1635	1636	1637	Creșterea %
—	—	0,01	0,01	0,01	—	—	—	—	0,01 ¹ / ₂	—	150 (1636)
0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01 ¹ / ₂	0,01 ¹ / ₂	0,01 ¹ / ₂	0,01 ¹ / ₂	0,01 ¹ / ₂	150 (1633)
—	—	0,02	—	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	—	—	150 (1633)

TABELUL V

Taxe vamale (tricesima) pentru

Sortimentul	1599	1602	1610	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617	1618
Cuișoare (1 funt)*	0,03	0,02 $\frac{1}{2}$	0,06	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Zahăr (1 funt)**	—	—	0,01 $\frac{1}{2}$	0,02	0,02	—	—	0,01 $\frac{1}{2}$	0,01	0,01 $\frac{1}{2}$	—
Piper (1 chintal)	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02

* Cifrele anului 1599 = 100%.

** Cifra anului 1610 = 100%.

TABELUL VI

Taxe vamale (tricesima) pentru

Articolul	1599	1602	1610	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617	1618
Hirtie (1 balot)*	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Oțel (1 chintal)**	—	—	—	0,12	—	0,12	—	0,12	—	—	0,12
Fier mărunț (apro vas) (100 buc.)	0,09	0,20	—	—	0,09	—	—	—	0,09	0,09	0,09
Fier pt. osii (ma- rok vas) (100 buc.)	0,05	—	—	—	0,09	—	—	—	0,09	—	—
Fier mijlociu (ko- zep vas) (100 buc.)	0,12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cositor negru (1 chintal)***	—	—	0,28	0,28	—	—	1,00	—	—	0,28	0,28

* Cifrele anului 1599 = 100%.

** Cifra anului 1611 = 100%.

*** Cifra anului 1610 = 100%.

unele mirodenii (1599—1637)

1619	1621	1622	1623	1630	1632	1633	1634	1635	1636	1637	Creșterea %
0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	—	0,05	0,04 ¹ / ₂	0,04 ¹ / ₂	—	83,33 (1602); 200 (1610); 100 (1611); 166,66 (1634); 150 (1635)
—	0,0 ³ / ₄	0,02	0,01 ¹ / ₃	0,01 ¹ / ₄	0,02	—	0,03	0,03	0,03	—	133,33 (1611); 100; (1615); 66,66 (1616) 100 (1617); 16,66 (1621); 133,33 (1622); 88,66 (1623); 83,33 (1630); 133,33 (1632); 200 (1634)
0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	—	150 (1633)

hîrtie și metale (1599—1637)

1619	1621	1622	1623	1630	1632	1633	1634	1635	1636	1637	Creșterea %
1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	150 (1633)
0,12	—	0,12	—	0,12	0,12	—	0,18	0,18	0,18	0,18	150 (1634)
—	—	—	—	—	0,09	—	0,13 ¹ / ₂	—	0,13 ¹ / ₂	—	222 (1602); 100 (1612); 150 (1634)
—	—	—	—	0,10	—	0,04	0,13 ¹ / ₂	0,13 ¹ / ₂	0,13 ¹ / ₂	0,13 ¹ / ₂	180 (1612); 200 (1630); 80 (1633); 270 (1634)
—	—	0,18 ² / ₃	—	0,12	0,12	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	155,50 (1622); 100 (1630); 150 (1633)
—	—	0,28	0,28	0,28	—	0,42	0,42	0,42	0,42	—	357,14 (1614); 100 (1617); 150 (1633)

SCHWANKUNGEN DES ZOLLWERTES AM DREISSIGSTAMT VON CLUJ IN DER ERSTEN HÄLFTE DES 17. JHS.

(Zusammenfassung)

Der Verfasser bespricht die Eintragungen der Zolltaxen der Dreissigst (Tricesima) in Cluj zwischen 1599 und 1630. In sechs Tabellen sind die Daten über die im Zollamt von Cluj eingenommene Dreissigst für die hauptsächlichsten Waren verzeichnet, die durch dieses Amt durchgingen: landwirtschaftliche Erzeugnisse und Haustiere; Stoffe; Gewebe und Samt; Schuhwerk; Gewürze und Chemikalien; Papier, Metalle und Metallprodukte. Aus den Rechnungen ergibt sich ein allgemeines Ansteigen des Zollwertes dieser Erzeugnisse im vierten Jahrzehnt des 17. Jhs. (besonders nach 1632–1634). Mit Bezug auf die Erklärungen für die Begleiterscheinungen zur „Preisrevolution“ in Mitteleuropa in der ersten Hälfte des 17. Jhs. (insbesondere mit Bezug auf die Arbeiten von Prof. St. Hoszowski aus Krakau), begründet der Verfasser das in Cluj festgestellte Phänomen mit der Wirtschaftspolitik der siebenbürgischen Fürsten (die Tendenz zur Erhaltung des Gleichgewichts zwischen dem Preis der Ein- und Ausfuhr Güter) mit dem Zweck, die Wirtschaft Siebenbürgens zu beleben, die durch die negativen Auswirkungen des 30-jährigen Krieges geschädigt war.